

O‘ZBEK VA NEMIS TILLARIDA ZAMONAVIY TEXNOLOGIYA ATAMALARINING QIYOSIY TAHLILI

Bozorova Gulmira Maxamadaliyevna

Andijon davlat chet tillari instituti Roman-german va slavyan tillari fakulteti Nemis tili nazariyasi va amaliyoti kafedrasida o‘qituvchisi

Annotatsiya: Zamonaviy dunyoda texnologiya va ilm-fan sohalaridagi rivojlanishlar yangi atamalar va tushunchalarni yaratmoqda. Bu jarayon esa o‘zbek va nemis tillarida o‘ziga xos leksik va sintaktik o‘zgarishlarga olib kelmoqda. Ushbu maqolada o‘zbek va nemis tillarida zamonaviy texnologiya atamalarining qiyosiy tahlili amalga oshiriladi. Maqolaning maqsadi, texnologik terminlarning o‘zlashtirilishi, standartlashuvi va ularning madaniy kontekstdagi o‘rnini o‘rganishdir.

Kalit so‘zlar: texnologiya, atama, nemis tili, o‘zbek tili, leksik qoida.

Texnologik atamalar va ularning o‘zlashtirilishi. Texnologik atamalar ko‘pincha xalqaro miqyosda yaratiladi va ko‘plab tillarda o‘zgarishlarga uchraydi. Nemis tilida atamalar, ko‘pincha, mahalliy resurslardan foydalanib, o‘z leksik qoidalariga muvofiq yaratiladi. Misol uchun, "**Handy**" (mobil telefon) va "**Festplatte**" (qattiq disk) kabi atamalar, ingliz tilidan to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘zlashtirilmagan, balki nemis tilining o‘ziga xos jihatlari bilan shakllangan.

O‘zbek tilida esa zamonaviy texnologiya atamalari ko‘pincha ingliz tilidan o‘zlashtiriladi. Masalan, "**smartfon**", "**kompyuter**", va "**internet**" kabi atamalar, ko‘pincha, asl inglizcha shaklda qo‘llaniladi. Bunda, yangi texnologik atamalarning o‘zlashtirilishida asosan ingliz va rus tillarining ta’siri mavjud.

Terminologiyaning standartlashuvi

Nemis tilida texnologik atamalarni standartlashtirish jarayoni ko‘plab normativ hujjatlar va lug‘atlar orqali amalga oshiriladi. Germaniyada texnologik atamalarni yaratish va qabul qilishda aniq me‘yorlar mavjud bo‘lib, bu jarayonda madaniy jihatlari ham muhim rol o‘ynaydi. Misol uchun, nemis tilida ba’zi atamalar xalqaro va mahalliy kontekstlarga moslashgan holda ishlatiladi.

O‘zbek tilida esa texnologik atamalarni standartlashtirish jarayoni hali rivojlanmoqda. Bu jarayonda turli manbalarda atamalar bir-biridan farqlanishi va ko‘pincha aniq me‘yorlar yetishmasligi kuzatiladi. Ushbu vaziyat o‘zbek tilining texnologiyaga moslashuvini qiyinlashtiradi.

Qiyosiy tahlil: o‘xshashliklar va farqlar

O‘zbek va nemis tillaridagi texnologik atamalarni qiyoslashda bir qator o‘xshashliklar va farqlarni aniqlash mumkin. O‘xshashliklar orasida:

1. Ma’no jihatidan o‘xshashlik: Har ikkala tildagi texnologik atamalar ko‘pincha bir xil tushunchani ifodalaydi. Masalan, **"tarmoq" (internet network)** va **"Netzwerk"** so‘zlari bir xil ma’noni anglatadi.

2. Semantik o‘xshashlik: O‘zbek va nemis tillarida texnologik atamalarning semantik tuzilishi ko‘pincha bir-biriga o‘xshaydi. Misol uchun, **"server"** (server) atamasi har ikki tilda ham bir xil ishlatiladi.

Farqlar esa quyidagilardir:

1. So‘z shakli: O‘zbek tilida ko‘plab texnologik atamalar inglizcha shaklda saqlanib qolsa, nemis tilida ko‘pincha mahalliyashtirilgan shakllar ishlatiladi. Misol uchun, nemis tilida **"Smartphone"** atamasi mavjud bo‘lsa, o‘zbek tilida bu so‘z asosan **"smartfon"** shaklida qo‘llanadi.

2. Qo‘llanish konteksti: Texnologik atamalarni qo‘llanish konteksti ham farq qiladi. Nemis tilida texnologik sohalarda ko‘proq o‘zlashtirilgan terminlar ishlatiladi, o‘zbek tilida esa ko‘pincha xalqaro terminlar asosida ish olib boriladi.

O‘zbek va nemis tillarida zamonaviy texnologiya atamalarining qiyosiy tahlili, texnologik terminlarning o‘zlashtirilishi, standartlashuvi va madaniy kontekstdagi o‘rnini tushunishga yordam beradi. Ushbu tadqiqot, kelajakda o‘zbek tilining texnologiyaga moslashish jarayonlarini yanada samarali tashkil etishga xizmat qiladi. Bundan tashqari, bu mavzu o‘zbek tilshunosligi va tilni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy tadqiqotlarda yangi yo‘nalishlar ochadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Markayev K., Maxmudov N., Xamrayev D. Sprichworter / Maqollar T.Meriyus, 2003
2. Mamatov, G. B. R. (2024). IMPLEMENTATION OF THE EDUCATION SYSTEM OF EUROPEAN COUNTRIES. Innovations in Technology and Science Education, 3(19), 135-139.
3. Bozorova, G. M., Mamatov, R. R., Adaxamjonov, A. A., & Jaloldinov, M. S. (2024). THE USE OF INFORMATION TECHNOLOGY IN THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS. Science and innovation, 3(Special Issue 19), 352-354.

4. Mukhammadaliyeva, B. G. (2023). THEORETICAL VIEWS ON PROVERB IN GERMAN AND UZBEK. *International journal of advanced research in education, technology and management*, 2(4).
5. Isamutdinova, Durdon. "COMPARISONS AS REFLECTIONS OF HUMAN CULTURE AND THOUGHT." *Innovations in Technology and Science Education* 3.20 (2024): 194-198
6. Маджидова, Р. У. (2019). Антропоцентризм и аксиологическая картина мира. *Наука, техника и образование*, (6 (59)), 67-71.
7. Majidova, R. U. (2023). LANGUAGE AS A COMMUNICATION TOOL: UNDERSTANDING ITS FUNCTIONS AND IMPLICATIONS. "GERMANY" MODERN SCIENTIFIC RESEARCH: ACHIEVEMENTS, INNOVATIONS AND DEVELOPMENT PROSPECTS, 9(1).
8. Маджидова, Р. (2018). РЕЧЕВОЕ ПОВЕДЕНИЕ ЧЕЛОВЕКА В СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ И ПСИХОЛИНГВИСТИЧЕСКОЙ ТРАКТОВКАХ. *Farg'ona davlat universiteti*, (1), 20-20.
9. Urisheva, M. R. (2019). Representation of the linguistic world picture through a human factor. *RELIGACIÓN. Revista de Ciencias Sociales y Humanidades*, 4(15), 234-240.
10. Ikramboyeva, A. D., & Ikramboyeva, S. D. (2023). The Ways of Forming Secondary Nomination in Uzbek Language and Its Impact on Linguistics.
11. Nasirov, A. N. (2020). Artistic chronotope interpretation in Odil Yakubov's novels. *Academica: An International multidisciplinary Research journal* ISSN222-49-7137. *Impact Faktor SJIF*, 7, 498-501.
12. Azamov, O. (2023). ZOOFRAZEMALARNI NEMIS TILIDAN O'ZBEK TILIGA TARJIMA QILISH TAMOYILLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 3(23), 100-106.
13. Axmedova, D., & Zarmaskhonov, S. (2024, February). EXPLORING GLOBAL PERSPECTIVES IN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING. In *Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit* (pp. 205-207).
14. Ikrambayeva, S. D. (2024). Classification of Functions of Communicative Strategy and Tactics in Political Communication. *Miasto Przyszłości*, 50, 548-553.
15. Аблаева, Н. К. (2024). ПРАВСТВЕННО-ФИЛОСОФСКАЯ ПРОБЛЕМА В ТВОРЧЕСТВЕ ЛН Толстого (на примере романа "Война и мир"). *JOURNAL OF SCIENTIFIC RESEARCH, MODERN VIEWS AND INNOVATIONS*, 1(1), 24-27.